RHAN 5 – CODAU A PHROTOCOLAU

COD YMDDYGIAD AR GYFER AELODAU AC AELODAU CYFETHOLEDIG CYNGOR SIR DINAS A SIR CAERDYDD

Mabwysiadu

Cafodd y Cod hwn ei fabwysiadu gan yr Awdurdod ar 15 Mai 2008, a'i ddiwygio ddiwethaf ar 21 Hydref 2021.

RHAN 1

Dehongliad

1.1 Yn y cod hwn -

mae "aelod cyfetholedig", mewn perthynas ag awdurdod perthnasol, yn golygu person nad yw'n aelod o'r awdurdod ond sydd -

(a) yn aelod o unrhyw bwyllgor neu is-bwyllgor o'r awdurdod, neu

(b) yn aelod, ac yn cynrychioli'r awdurdod ar, unrhyw gydbwyllgor neu gyd is-bwyllgor o'r awdurdod,

ac sy'n gymwys i bleidleisio ar unrhyw fater y mae'r pwyllgor neu'r is-bwyllgor hwnnw yn penderfynu arno;

Mae "cyfarfod" yn golygu unrhyw gyfarfod -

(a) o'r awdurdod perthnasol,

(b) o unrhyw bwyllgor gwaith neu fwrdd o'r awdurdod perthnasol.

(c) o unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cydbwyllgor neu gyd is-bwyllgor o'r awdurdod perthnasol neu unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cydbwyllgor neu gyd is-bwyllgor o unrhyw bwyllgor gwaith neu fwrdd o'r awdurdod, neu

(d) lle mae aelodau neu swyddogion yr awdurdod perthnasol yn bresennol, ac eithrio cyfarfod gan grŵp gwleidyddol a ffurfir yn unol â rheoliad 8 Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990,

ac yn cynnwys amgylchiadau lle mae aelod o bwyllgor gwaith neu fwrdd neu swyddog yn gweithredu ar ei ben ei hun yn cynnal swyddogaeth awdurdod;

mae "aelod" yn cynnwys, oni bai bod y cyd-destun yn gorchymyn fel arall, aelod cyfetholedig;

mae “cofrestr o fuddiannau’r aelodau” yn golygu cofrestr a sefydlwyd ac a gynhaliwyd o dan Adran 81 y Ddeddf Llywodraeth Leol;

mae “cymdeithas gofrestredig” yn golygu cymdeithas, ac eithrio cymdeithas a gofrestrwyd fel undeb credyd, sy’n -

(a) gymdeithas gofrestredig yn ôl y diffiniad a roddir gan adran 1(1) o Ddeddf Cymdeithasau Cydweithredol a Chymdeithasau Budd Cymunedol 2014

(b) yn gymdeithas a gofrestrwyd neu a dybiwyd a gafodd ei chofrestru dan Ddeddf Cymdeithasau Diwydiannol a Darbodus (Gogledd Iwerddon) 1969;

mae “awdurdod perthnasol” yn golygu -

(a) cyngor sir,

(b) cyngor bwrdeistref sirol,

(c) cyngor cymuned

(d) awdurdod tân ac achub a ffurfiwyd gan gynllun o dan adran 2 Deddf y Gwasanaethau Tân ac Achub 2004, neu gynllun y mae adran 4 o’r Ddeddf honno yn berthnasol iddo,

(e) awdurdod Parc Cenedlaethol a sefydlwyd o dan adran 63 Deddf Amgylchedd 1995;

mae “chi” yn golygu chi fel aelod, neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol; ac

mae “eich awdurdod” yn golygu’r awdurdod perthnasol yr ydych chi’n aelod neu’n aelod cyfetholedig ohono.

1.2 O ran cyngor cymunedol -

(a) mae “swyddog priodol” yn golygu swyddog o’r cyngor hwnnw yn ôl ystyr adran 270(3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972; ac

(b) mae “pwyllgor safonau” yn golygu pwyllgor safonau’r cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol â ganddo swyddogaethau mewn perthynas â’r cyngor cymuned y mae ganddo gyfrifoldeb drosto o dan adran 56(1) a (2) Deddf Llywodraeth Leol 2000.

RHAN II

Darpariaethau Cyffredinol

2.1 Ac eithrio lle mae paragraff 3(a) yn berthnasol, rhaid i chi ufuddhau i'r cod ymddygiad -

(a) pryd bynnag yr ydych yn cyflawni gwaith, neu'n bresennol mewn cyfarfod o'ch awdurdod;

(b) pryd bynnag y byddwch yn gweithredu fel aelod etholedig neu benodedig, neu'n honni neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gwneud hynny;

(c) pryd bynnag y byddwch yn gweithredu fel cynrychiolydd eich awdurdod, neu'n honni neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gwneud hynny; neu

(d) bob amser ac mewn unrhyw rôl, parthed ymddygiad a nodwyd ym mharagraffau 6.1(a) a 7.

2.2 Dyled ddarllen y cod hwn ochr yn ochr â'r egwyddorion cyffredinol a bennir o dan adran 49(2) Deddf Llywodraeth Leol 2000 mewn perthynas â Chymru.

3 Pan gewch eich ethol, eich penodi neu'ch enwebu gan eich awdurdod i wasanaethu -

(a) ar awdurdod perthnasol arall, neu unrhyw gorff arall, sy'n cynnwys Bwrdd Iechyd Lleol, rhaid i chi, wrth weithredu ar ran yr awdurdod neu gorff hwnnw, gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod neu gorff hwnnw; neu

(b) ar unrhyw gorff arall nad oes ganddo god sy'n ymwneud ag ymddygiad ei aelodau, rhaid i chi, wrth weithredu dros y corff arall hwnnw, gydymffurfio gyda'r cod ymarfer hwn, ac eithrio a chyhyd ac nad yw'n mynd yn groes i unrhyw ymrwymiadau cyfreithiol eraill y gallai'r corff hwnnw fod yn ddarostyngedig iddynt.

4 Rhaid i chi -

(a) gyflawni'ch dyletswyddau a'ch cyfrifoldebau yn unol â'r egwyddor y dylid cynnal cyfle cyfartal i bawb, beth bynnag eu rhyw, hil, anabledd, cyfeiriadedd rhywiol, oed neu grefydd;

(b) dangos parch a bod yn ystyriol o eraill;

(c) peidio bwlio neu aflonyddu ar unrhyw berson; a

(c) peidio gwneud unrhyw beth sy'n peryglu, neu sy'n debygol o beryglu gwrthrychedd y rhai sy'n gweithio dros eich awdurdod, neu ar ei ran.

4.1 Wrth ddefnyddio'r cyfryngau Cymdeithasol, rhaid I ci gydymffurfio â Chod Egwyddorion yr Aelodau ar Ddefnyddio'r Cyfryngau Cymdeithasol, a fabwysiadwyd gan Gyngor Caerdydd (Atodiad 1 I'r Cod hwn).

5 Ni ddylech-

(a) ddatgelu gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth y dylid yn rhesymol ei hystyried ei bod o natur gyfrinachol, heb gydsyniad pendant unigolyn sydd ag awdurdod i roi'r fath gydsyniad, neu oni bai ei bod yn ofynnol o dan y gyfraith;

(b) gwahardd person rhag cael gafael ar wybodaeth y mae ganddo'r hawl gyfreithiol i gael gafael arni.

6.1 Dylech -

(a) beidio ymddwyn mewn modd y byddai'n rhesymol i ystyried sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu'ch awdurdod;

(b) adrodd, naill ai drwy weithdrefn adrodd gyfrinachol eich awdurdod, neu'n uniongyrchol at yr awdurdod perthnasol, am unrhyw ymddygiad gan aelod arall neu unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod, neu ar ei ran, yr ydych yn rhesymol gredu sy'n ymddygiad troseddol, neu'n debygol o fod (nad yw, at ddibenion y paragraff hwn, yn cynnwys unrhyw droseddau neu ymddygiad y gellir ei gosbi drwy gosb benodedig);

(c) adrodd wrth swyddog monitro'r awdurdod am unrhyw ymddygiad gan aelod arall yr ydych yn rhesymol gredu sy'n torri'r cod ymddygiad;

(d) peidio gwneud cwynion annifyr, maleisus neu ddisylwedd yn erbyn aelodau eraill, neu unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran.

6.2 Rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn perthynas ag ymchwiliad a gynhelir yn unol â'u pwerau statudol perthnasol.

7 Ni ddylech -

(a) yn eich rôl swyddogol neu fel arall, ddefnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu sicrhau mantais i chi eich hun neu berson arall, neu greu neu osgoi anfantais i chi eich hun neu berson arall;

(b) defnyddio, neu awdurdodi eraill i ddefnyddio adnoddau eich awdurdod -

(i) yn annoeth;

(ii) yn groes i ofynion eich awdurdod;

(iii) yn anghyfreithlon;

(iv) ac eithrio mewn modd a gynlluniwyd i hwyluso, neu sy'n gydnaws â chyflawni swyddogaethau'r awdurdod neu'r rôl yr ydych wedi'i hethol neu ei phenodi iddi;

(v) yn amhriodol ar gyfer dibenion gwleidyddol; neu

(vi) yn amhriodol ar gyfer dibenion preifat.

8 Dylech -

(a) wrth gymryd rhan mewn cyfarfodydd neu'n dod i benderfyniadau yn ymwneud â gwaith eich awdurdod, wneud hynny ar sail rhinweddau'r amgylchiadau dan sylw ac er budd y cyhoedd, gan ystyried unrhyw gyngor perthnasol a roir gan swyddogion eich awdurdod, yn enwedig gan -

(i) y Prif Weithredwr;

(ii) Prif Swyddog Ariannol yr awdurdod;

(iii) Swyddog Monitro'r awdurdod;

(iv) Prif Swyddog Cyfreithiol yr awdurdod (y dylid ymgynghori ag ef neu hi pan mae unrhyw amheuaeth am hawl yr awdurdod i weithredu, o ran bod y camau a gynigir yn rhan o'r fframwaith polisi a gytunwyd gan yr awdurdod ai peidio, neu pan mae canlyniadau cyfreithiol gweithredu neu fethu gweithredu gan yr awdurdod yn arwain at sgil effeithiau pwysig o bosib);

(b) rhoi rhesymau am bob penderfyniad yn unol ag unrhyw ofynion statudol ac unrhyw ofynion ychwanegol rhesymol a bennir gan eich awdurdod.

9 Dylech -

(a) ufuddhau i'r gyfraith a rheolau eich awdurdod yn ymwneud â hawlio treuliau a lwfansau'n ymwneud â'ch dyletswydd fel aelod;

(b) osgoi derbyn rhoddion, lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol fel derbyniad dinesig neu ginio gwaith a awdurdodir gan eich awdurdod), buddion materol neu wasanaethau gan unrhyw un i chi neu unrhyw berson a allai eich rhoi dan ymrwymiad amhriodol, neu yn rhesymol ymddangos ei fod yn gwneud hynny.

RHAN III

DIDDORDEBAU

Buddion Personol

10.1 Dylech ymhob achos ystyried a oes gennych fudd personol, ac a ydi'r cod ymddygiad hwn yn ei gwneud hi'n ofynnol i chi ddatgan y budd hwnnw.

10.2 Dylech ystyried bod gennych fudd personol mewn unrhyw fater yn ymwneud â'ch awdurdod os -

(a) yw'n ymwneud â, neu'n debygol o effeithio ar -

(i) unrhyw gyflogaeth neu fusnes a gyflawnir gennych;

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw gwmni yr ydych yn bartner ynddo, neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn arian ganddo;

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi eich talu mewn perthynas â'ch etholiad, neu unrhyw gostau a wyneboch wrth gyflawni eich dyletswyddau fel aelod;

(iv) unrhyw gorff corfforaethol sydd â lleoliad busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warantau yn y corff hwnnw sy'n fwy na'r gwerth mewn enw o £25,000, neu ganfed rhan cyfanswm cyfalaf cyfrannau'r corff hwnnw;

(v) unrhyw gytundeb am nwyddau, gwasanaethau neu waith a wnaed rhwng eich awdurdod a chi, neu gwmni yr ydych yn bartner ynddo, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr cyflogedig arno, neu gorff tebyg i'r hyn a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod;

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ac sydd yn ardal eich awdurdod;

(vii) unrhyw dir lle mae'r awdurdod yn landlord arnoch chi, ac mae'r tenant yn gwmni yr ydych yn bartner ynddo, neu'n gyfarwyddwr cyflogedig arno, neu gorff tebyg i'r hyn a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod;

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi cael eich ethol, eich penodi neu enwebu iddo gan eich awdurdod;

(ix) Unrhyw -

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff yn cyflawni swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas gofrestredig, elusen, neu gorff sy'n gweithredu at ddibenion elusennol;

(cc) corff sydd â'r nod pennaf o ddylanwadu ar farn gyhoeddus neu bolisi;

(dd) undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(ee) clwb preifat, cymdeithas neu fudiad yn gweithredu o fewn ardal eich awdurdod,

yr ydych yn aelod ohono, neu'n dal swydd reoli ynddo

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (yn unigol neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 diwrnod neu hirach;

(b) *[Dilëwyd]*

(c) yw'n benderfyniad y byddai disgwyl yn rhesymol iddo effeithio ar -

(i) eich llesiant neu'ch sefyllfa ariannol chi, neu berson yr ydych yn byw gyda nhw, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos;

(ii) unrhyw gyflogaeth neu fusnes a wneir gan bersonau a ddisgrifir yn 10.2(c)(i);

(iii) unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi personau fel y disgrifir yn 10.2(c)(i), unrhyw gwmni y maent yn bartner ynddo, neu'n gyfarwyddwyr arno;

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel y disgrifir yn 10.2(c)(i) fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warantau sy'n werth mewn enw yn fwy na £5,000; neu

(v) unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10.2(a)(ix)(aa) i (dd) lle mae'r personau a ddisgrifir yn 10.2(c)(i) yn dal swydd reoli,

i raddau mwy na'r mwyafrif o -

(aa) yn achos awdurdod ag adrannau etholaethol neu wardiau, pobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, talwyr ardrethi neu drigolion yr adran etholiadol neu ward, fel y bo'n briodol, a effeithir gan y penderfyniad; neu

(bb) ymhob achos arall, pobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, talwyr ardrethi neu drigolion ardal yr awdurdod.

Datgan Buddion Personol

11.1 Lle mae gennych fudd personol yn unrhyw un o faterion eich awdurdod a'ch bod yn mynychu cyfarfod lle mae'r mater hwnnw'n cael ei ystyried, rhaid i chi ddatgan ar lafar i'r cyfarfod hwnnw fodolaeth a natur y budd hwnnw cyn, neu wrth i'r mater gael ei ystyried, neu pan ddaw'r budd yn amlwg.

11.2 Lle mae gennych fudd personol yn unrhyw un o faterion eich awdurdod a'ch bod yn cyflwyno -

(a) sylwadau ysgrifenedig (boed yn llythyr, ffacs neu fath arall o gyfathrebiad electronig) i aelod neu swyddog o'ch awdurdod yn ymwneud â'r mater, rhaid i chi gynnwys manylion y budd hwnnw yn y cyfathrebiad ysgrifenedig; neu

(b) sylwadau ar lafar (naill ai wyneb yn wyneb neu drwy ryw ffurf o gyfathrebu electronig) i aelod neu swyddog o'ch awdurdod, dylech ddatgan y budd wrth ddechrau gwneud y sylwadau, neu pan ddaw hi'n amlwg i chi bod gennych fudd tebyg, a chadarnhau'r sylwadau a'r budd yn ysgrifenedig o fewn 14 diwrnod i'w gwneud ar lafar.

11.3 Yn amodol ar baragraff 14.1(b) isod, lle mae gennych fudd personol yn unrhyw un o faterion eich awdurdod a'ch bod wedi gwneud penderfyniad wrth ymarfer swyddogaeth gweithgor neu fwrdd, dylech, mewn perthynas â'r mater, sicrhau bod unrhyw ddatganiad ysgrifenedig o'r penderfyniad yn cofnodi bodolaeth a natur eich buddiant.

11.4 Dylech, mewn perthynas â budd personol na chafodd ei ddatgelu'n gynharach, cyn neu'n syth ar ôl cau cyfarfod lle datgelir y mater yn unol ag is-baragraff 11.1, hysbysu eich awdurdod yn ysgrifenedig yn unol ag unrhyw ofynion a nodir gan swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog penodol eich awdurdod o dro i dro, ond, fel lleiafswm, gynnwys

(a) manylion y budd personol;

(b) manylion y mater y mae'r budd personol yn berthnasol iddo; a'ch

(c) llofnod.

11.5 Pan mae eich swyddog monitro yn cytuno bod y wybodaeth sy'n ymwneud â'ch budd personol yn wybodaeth sensitif, yn unol â pharagraff 16.1, disodlir eich ymrwymiadau dan baragraff 11 i ddatgelu'r wybodaeth, naill ai ar lafar neu yn ysgrifenedig, gydag ymrwymiad i ddatgelu bodolaeth budd personol a

chadarnhau bod eich swyddog monitro wedi cytuno bod natur budd personol o'r fath yn wybodaeth sensitif.

11.6 At ddibenion is-baragraff 11.4, nid ystyrir bod budd personol wedi ei ddatgelu'n flaenorol oni bai bod hysbysiad ysgrifenedig wedi'i roi yn unol â'r cod hwn ers y dyddiad diwethaf y cawsoch eich ethol, eich penodi neu eich enwebu fel aelod o'ch awdurdod.

11.8 At ddibenion is-baragraff 11.3, lle na ddarparwyd hysbysiad ysgrifenedig yn unol â'r paragraff hwnnw, ystyrir na wnaethoch ddatgan budd personol yn unol â'r cod hwn.

Buddiannau Rhagfarnus

12.1 Yn amodol ar is-baragraff 12.2 isod, lle mae gennych fudd personol yn unrhyw un o faterion eich awdurdod mae gennych hefyd fudd rhagfarnus yn y busnes hwnnw os yw'r budd yn un y byddai aelod o'r cyhoedd sy'n gwybod am y ffeithiau perthnasol yn ystyried yn rhesymol sydd mor arwyddocaol fel ei fod yn debygol o ragfarnu eich barn o fudd y cyhoedd.

12.2 Yn amodol ar is-baragraff 12.3, nid ystyrir bod gennych fuddiant rhagfarnus yn unrhyw fusnes lle mae'r busnes hwnnw -

(a) yn ymwneud ag -

(i) awdurdod perthnasol arall yr ydych hefyd yn aelod ohono;

(ii) awdurdod cyhoeddus arall neu gorff sy'n ymarfer swyddogaethau o natur gyhoeddus yr ydych yn dal swydd reoli ynddo;

(iii) corff yr ydych wedi cael ei ethol, eich penodi neu enwebu iddo gan eich awdurdod;

(iv) eich swyddogaeth fel llywodraethwr ysgol (lle na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod) oni bai ei bod yn ymwneud yn uniongyrchol â'r ysgol lle'r ydych yn llywodraethwr;

(v) eich swyddogaeth fel aelod o Fwrdd Iechyd Lleol, lle na chawsoch eich penodi na'ch enwebu gan eich awdurdod;

(b) yn ymwneud â

(i) swyddogaethau tai eich awdurdod lle'r ydych yn dal tenantiaeth neu brydles gyda'ch awdurdod, ar yr amod nad ydych ar ei hôl hi o ddau fis gyda'ch rhent i'ch awdurdod, ac nad yw'r swyddogaethau hynny'n ymwneud yn uniongyrchol â'ch tenantiaeth neu'ch prydles;

(ii) swyddogaethau eich awdurdod o ran prydau ysgol, costau trafnidiaeth a theithio, lle'r ydych yn ofalwr, rhiant, daid neu nain,

neu fod gennych gyfrifoldeb rhieiniol (fel y diffinnir yn adran 3 Deddf Plant 1989) dros blentyn mewn addysg lawn amser, oni bai ei fod yn ymwneud yn uniongyrchol â'r ysgol y mae'r plentyn hwnnw'n mynychu;

(iii) swyddogaethau eich awdurdod parthed tâl salwch statudol o dan Ran XI Deddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992, lle'r ydych yn derbyn, neu â'r hawl i dderbyn tâl tebyg gan eich awdurdod;

(iv) swyddogaethau eich awdurdod parthed lwfans neu daliad wnaed yn unol â darpariaethau Rhan 8 Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 (**1**), neu lwfans neu bensiwn a ddarparwyd dan adran 18 Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989 **(2)**

(c) eich rôl fel cynghorydd cymuned mewn perthynas â chymhorthdal, benthyciad neu fath arall o gymorth ariannol roddwyd gan eich cyngor cymuned i sefydliadau cymunedol neu wirfoddol hyd at fwyafswm o £500.

12.3 Nid yw'r eithriadau yn is-baragraff 12.2(a) yn berthnasol lle mae'r mater yn ymwneud â phenderfynu ar unrhyw gymeradwyo, cydsynio, trwydded, caniatâd neu gofrestriad.

Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu

13.1 Mae gennych hefyd fudd rhagfarnus mewn unrhyw fater sydd gerbron un o bwyllgorau trosolwg neu graffu eich awdurdod (neu is-bwyllgor o bwyllgor tebyg) lle -

(a) mae'r busnes hwnnw'n ymwneud â phenderfyniad a wnaed (pa un ai a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan bwyllgor gwaith, bwrdd neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cydbwyllgorau neu gyd is-bwyllgorau eich awdurdod; ac

(b) ar yr adeg y gwnaed y penderfyniad neu gymerwyd y cam, yr oeddech yn aelod o'r pwyllgor gwaith, bwrdd, pwyllgor, is-bwyllgor, cydbwyllgor neu gyd is-bwyllgor a enwir yn is-baragraff (a), ac yn bresennol pan wnaed y penderfyniad neu gymerwyd y cam.

Cyfranogi mewn Perthynas â Buddiannau a Ddatgelwyd

14.1 Yn unol ag is-baragraffau 14.2, 14.2(a), 14.3 ac 14.4, lle mae gennych fudd rhagfarnus yn unrhyw un o faterion yr awdurdod, rhaid i chi – oni bai eich bod wedi eich esgeuluso'n arbennig gan bwyllgor safonau eich awdurdod -

(a) adael yr ystafell, siambr neu'r fan lle mae'r cyfarfod sy'n trafod y mater yn cael ei gynnal -

(i) lle mae is-baragraff 14.2 yn berthnasol, yn syth ar ôl y cyfnod o wneud sylwadau, ateb cwestiynau a rhoi tystiolaeth yn ymwneud â'r mater, a dan unrhyw amgylchiadau, cyn dechrau ystyried y busnes, pa un ai yw'r cyhoedd yn cael parhau i fod yn bresennol ar gyfer ystyriaeth o'r fath; neu

(ii) mewn unrhyw achos arall, pryd bynnag y mae'n dod yn amlwg bod y mater hwnnw yn cael ei ystyried yn y cyfarfod;

(b) beidio ymarfer swyddogaethau gweithredol neu fwrdd mewn perthynas â'r mater;

(c) peidio ceisio dylanwadu ar benderfyniad ynglŷn â'r mater hwnnw;

(d) peidio gwneud sylwadau ysgrifenedig (boed drwy lythyr, ffacs neu fath arall o gyfathrebu electronig) mewn perthynas â'r mater hwnnw, a

(e) pheidio gwneud sylwadau ar lafar (boed yn bersonol neu drwy ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) yn ymwneud â'r mater hwnnw neu roi'r gorau yn syth i wneud sylwadau ar lafar pan mae'r mater rhagfarnus yn dod yn amlwg.

14.2 Lle mae gennych fudd rhagfarnus yn unrhyw un o faterion eich awdurdod gallwch fynychu cyfarfod ond dim ond i wneud sylwadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth yn ymwneud â'r mater, cyhyd â bod y cyhoedd yn cael mynychu'r cyfarfod am yr un diben, pa un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(a) Lle mae gennych fudd rhagfarnus yn unrhyw un o faterion eich awdurdod ac yn cyflwyno sylwadau ysgrifenedig i gyfarfod yn ymwneud â'r mater hwnnw, cyhyd â bod y cyhoedd yn cael mynychu'r cyfarfod i wneud sylwadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth yn ymwneud â'r mater, pa un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(b) Wrth gyflwyno sylwadau ysgrifenedig o dan is-baragraff 14.2(a) rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw weithdrefn a fabwysiedir gan eich awdurdod ar gyfer cyflwyno sylwadau tebyg.

14.3 Nid yw is-baragraff 14.1 yn eich atal rhag mynychu na chymryd rhan mewn cyfarfod os -

(a) oes gofyn arnoch i fynychu cyfarfod o bwyllgor trosolwg neu graffu, gyda phwyllgor o'r fath yn gweithredu ei bwerau statudol; neu

(b) eich bod wedi eich esgeuluso cyhyd â'ch bod yn -

(i) datgan yn y cyfarfod eich bod yn dibynnu ar y ffaith i chi gael eich esgeuluso; a'ch bod

(ii) cyn neu'n union wedi i'r cyfarfod ddod i ben, yn hysbysu eich awdurdod yn ysgrifenedig yn nodi -

(aa) manylion y budd rhagfarnus;

(bb) manylion y mater y mae'r budd rhagfarnus yn berthnasol iddo;

(cc) manylion, a'r dyddiad y cawsoch eich esgeuluso; a'ch

(dd) llofnod.

14.4 Lle mae gennych fudd rhagfarnus a'ch bod yn gwneud sylwadau ysgrifenedig neu ar lafar i'ch awdurdod, yn dibynnu ar gael eich esgeuluso, rhaid i chi roi manylion am hynny o fewn unrhyw sylwadau ysgrifenedig neu ar lafar, ac yn achos yr olaf, hysbysu'ch awdurdod yn ysgrifenedig o fewn 14 diwrnod o wneud hynny.

RHAN IV

COFRESTR BUDDION AELODAU

Cofrestru Buddion Personol

15.1 Yn amodol ar is-baragraff 15.4, rhaid i chi, o fewn 28 diwrnod o -

(a) god ymddygiad eich awdurdod yn cael ei fabwysiadu, neu ddarpariaethau gorfodol y cod model hwn yn cael eu rhoi ar waith yn eich awdurdod; neu

(b) gael eich ethol neu eich penodi i swydd (os yw hynny'n hwyrach),

gofrestru eich buddion personol, lle maent mewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10.2(a) yng nghofrestr buddion aelodau eich awdurdod, drwy roi gwybod yn ysgrifenedig i swyddog monitro eich awdurdod.

15.2 Yn amodol ar is-baragraff 15.4, rhaid i chi, o fewn 28 diwrnod o ddod yn ymwybodol o unrhyw fudd personol newydd o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10.2(a), gofrestru'r budd personol newydd hwnnw yng nghofrestr buddion aelodau'r awdurdod drwy roi gwybod i swyddog monitro eich awdurdod yn ysgrifenedig.

15.3 Yn amodol ar is-baragraffau 15.4, rhaid i chi, o fewn 28 diwrnod o ddod yn ymwybodol o unrhyw newid i fudd personol mewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10.2(a), gofrestru'r newid hwnnw yng nghofrestr buddion aelodau eich awdurdod, drwy roi gwybod yn ysgrifenedig i swyddog monitro eich awdurdod, neu yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod.

15.4 Nid yw is-baragraffau 15.1, 15.2 a 15.3 yn berthnasol i wybodaeth sensitif a benderfynir yn unol â pharagraff 16.1.

15.5 Nid yw is-baragraffau 15.1 a 15.2 yn berthnasol os ydych yn aelod o awdurdod perthnasol sy'n gyngor cymuned, pan fyddwch yn gweithredu yn eich rôl fel aelod o'r awdurdod hwnnw.

15.6 Rhaid i chi, wrth ddatgan budd personol yn unol â pharagraff 11 am y tro cyntaf, gofnodi'r budd personol hwnnw yng nghofrestr buddion aelodau eich awdurdod drwy roi gwybod yn ysgrifenedig i swyddog monitro eich awdurdod, neu yn achos cyngor cymuned, i swyddog priodol eich awdurdod.

Gwybodaeth Sensitif

16.1 Os ystyriwch fod y wybodaeth yn ymwneud ag unrhyw un o'ch buddion personol yn wybodaeth sensitif, a bod swyddog monitro eich awdurdod yn cytuno, nid oes rhaid i chi gynnwys y wybodaeth honno wrth gofrestru'r budd hwnnw, neu, os mai dyna'r achos, newid i'r budd o dan baragraff 15.

16.2 Rhaid i chi, o fewn 28 diwrnod o ddod yn ymwybodol o unrhyw newid mewn amgylchiadau sy'n golygu nad yw gwybodaeth a eithriwyd o dan is-baragraff 16.1 bellach yn wybodaeth sensitif, ddweud wrth swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod yn gofyn am gynnwys y wybodaeth yng nghofrestr buddion aelodau eich awdurdod.

16.3 Yn y cod hwn, "gwybodaeth sensitif" yw gwybodaeth y mae ei rhoi ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd yn creu, neu'n debygol o greu risg ddifrifol y gallech chi, neu berson sy'n byw gyda chi, fod yn destun trais neu fygythion.

Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch

17 Rhaid i chi, o fewn 28 diwrnod o dderbyn unrhyw rodd, lletygarwch, budd materol neu fantais sy'n werth mwy na'r hyn a nodir mewn penderfyniad gan eich awdurdod, roi gwybod yn ysgrifenedig am fodolaeth a natur y rhodd, lletygarwch, budd materol neu'r fantais honno i swyddog monitro eich awdurdod, neu yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich cyngor.